

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора
Козир Алли Володимирівни на дисертаційне дослідження
Поліхроніди Аглаї Григорівни «Підготовка майбутніх учителів
музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної
освіти» подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних
наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти**

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із планами відповідних галузей науки

Модернізація системи освіти в Україні здійснюється відповідно вимог світового та європейського освітнього простору, поширення ідеї гуманізації освіти й пріоритетів особистості. За таких умов інклюзія є одним із визначальних принципів у стратегічних законодавчих та освітніх документах, зокрема: Саламанській декларації та рамці дій щодо освіти осіб з особливими освітніми потребами (1994 р.), Дакарській рамці дій (2000 р.), Інчхонській декларації «Освіта-2030: забезпечення інклюзивної та справедливої якісної освіти та навчання протягом усього життя для всіх» (2015 р.), Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки». Інклюзивна освіта як одна з основних тенденцій розвитку сучасної освітньої практики, поширившись в Україні швидкими темпами, зумовила розроблення у вітчизняній педагогічній науці концептуальних підходів, що вимагає відповідної підготовки вчителів, оскільки фахівцям усіх без винятку педагогічних спеціальностей необхідно мати ґрунтовні знання щодо специфіки навчання учнів з особливими освітніми потребами. Тому, обрана для наукового студіювання тема «Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти» є вкрай значущою й актуальною.

Той факт, що дисертаційна робота виконана відповідно до наукової теми

«Педагогічний вектор збагачення професійної компетентності майбутніх викладачів мистецьких дисциплін засобами музичного, образотворчого та хореографічного мистецтва» (№ 0118U004226), що входить до тематичного плану науково-дослідних робіт Ізмаїльського державного гуманітарного університету, також свідчить на користь актуальності досліджуваної проблеми.

2. Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації

Аналіз наукового апарату дослідження, викладеного у вступі, свідчить про його теоретико-методологічну обґрунтованість, коректність і відповідність сучасним напрямам наукових досліджень у теорії й методиці професійної освіти. Оцінюючи найважливіші наукові здобутки дисертаційного дослідження Поліхроніді А.Г., необхідно відзначити результати, що містять наукову новизну.

Оцінюючи дисертаційну роботу за новизною, варто відзначити своєчасність постановки проблеми та її вирішення. Зокрема, у дисертації вперше визначено й науково обґрунтовано педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти (актуалізація розвивального середовища закладу вищої освіти, спрямованого на стимулювання творчості майбутніх учителів музичного мистецтва в освітньо-професійній (за характером) і музичній (за змістом) діяльності; використання інтерактивних методів навчання в процесі партнерської взаємодії майбутніх учителів музичного мистецтва як учасників освітнього процесу; наповнення компонентів освітньо-професійної програми підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва інклюзивним змістом освіти); науково обґрунтовано сутність феномену «готовність майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти», визначено його структуру (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний компоненти), критерії (особистісно-настановний, орієнтаційно-інформаційний, операційно-процесуальний, оцінно-корегувальний) із відповідними показниками; схарактеризовано рівні

готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти (високий, достатній, задовільний, низький); розроблено модель формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти (ціннісно-зумовлений, практико-хронологічний, аналітично-творчий етапи). Уточнено сутність конструктів «інтегрована освіта», «інклюзивна освіта», «діти з особливими освітніми потребами», «професійна діяльність учителів музичного мистецтва в умовах інклюзивної освіти». Набула подальшого розвитку методика професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення та висновки дисертаційного дослідження Поліхроніди А.Г. належним чином обґрунтовані, про що свідчить аналіз тексту дисертації, автореферату та змісту публікацій автора. Дисертаційна робота виконана на значній джерельній базі (292 позиції) та має належний рівень апробації. Основні результати дослідження відображено в 14 публікаціях, із них 5 статей – у фахових виданнях України, 1 – в науковому зарубіжному періодичному виданні, 8 публікацій – апробаційного характеру. Отже, у цілому можна констатувати їх аргументованість та завершеність.

4. Значення для науки і практики отриманих автором результатів.

Вважаємо, що наукова й практична значущість дисертаційного дослідження Поліхроніди А.Г. дозволяє заповнити певну прогалину в професійній педагогіці стосовно цілісного висвітлення проблеми ефективної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти. Результати дисертаційного дослідження Поліхроніди Аглаї Григорівни мають практичне значення, оскільки полягають у розробленні: діагностувальної та експериментальної методик формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти; елективного курсу «Основи професійної діяльності

майбутніх учителів музичного мистецтва в умовах інклюзивної освіти»; різнорівневих творчих завдань і кейсів. Результати дослідження можуть бути використані в роботі викладачів ЗВО під час розроблення навчальних і сертифікованих освітніх програм і науково-методичних посібників, а також у процесі професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації, самоосвіти й самопідготовки вчителів музичного мистецтва. Довідки про впровадження результатів відповідають меті дослідження й підтверджують його результативність.

Викладені в дисертації результати дослідження упроваджено в освітній процес Ізмаїльського державного гуманітарного університету (акт про впровадження № 1-7 / 523 від 20.08.2020 р.), Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (довідка про впровадження № 06/38 від 17.07.2020 р.), Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (акт про впровадження № 972/27.1-05 від 03.08.2020 р.), Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової (акт про впровадження № 491 від 20.07.2020 р.).

5. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації.

Запропоновані теоретико-методологічні положення, науково-методичні рекомендації щодо вдосконалення вітчизняної системи підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти доцільно використовувати в процесі професійної підготовки студентів мистецьких факультетів педагогічних університетів, в системі післядипломної освіти педагогічних працівників мистецької сфери.

6. Оцінка змісту дисертації та її завершеність.

Дисертація складається з двох розділів, структура і зміст яких логічно віддзеркалюють всі етапи науково-педагогічного пошуку, даючи повне уявлення про теоретико-методологічні засади, педагогічні умови та методику

підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти.

У першому розділі дисертації – «Теоретичні засади підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти» – схарактеризовано професійну діяльність учителів музичного мистецтва як об'єкт наукових досліджень, уточнено поняття «інклюзивна освіта», визначено сутність феномена «готовність майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти». Обґрунтовано структуру готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти, у межах якої визначено мотиваційний, когнітивний, діяльнісний і рефлексивний компоненти, розроблено критерії та показники означеної готовності як результату професійної підготовки фахівців у закладах вищої освіти.

У другому розділі – «Експериментальна робота з підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти» – здійснено рівневу характеристику готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти; обґрунтовано педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти; позиційовано модель формування досліджуваного феномена, розкрито принципи її функціонування та стратегію розгортання в закладі вищої освіти; здійснено порівняльний аналіз результатів сформованості готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти на початку та наприкінці формувального експерименту. Найвагомішим у цьому розділі вважаємо авторську експериментальну методичку, якій притаманна етапність та багатовекторність підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти, що забезпечувалась різноманітними формами і методами навчання. Дійсно вартісним є детальність висвітлення статистичних результатів формувального

експерименту, що засвідчили позитивну динаміку формування підготовленості майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти. Загальні висновки відповідають поставленим завданням і цілісно відображають результати дослідження.

7. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертанткою результатів, вважаємо за доцільне звернути увагу на окремі дискусійні аспекти та висловити зауваження.

1. На нашу думку, дисертація набула б більшої досконалості, якщо б автором у теоретичному розділі роботи було більш ґрунтовно проаналізовано сучасний зарубіжний досвід щодо підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти.

2. У дисертації обґрунтовано структуру готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти, у межах якої визначено мотиваційний, когнітивний, діяльнісний і рефлексивний компоненти. З цієї позиції уточнення потребує питання про те, як саме був організований процес спрямований на формування здатності до рефлексії майбутнього вчителя музичного мистецтва, орієнтування його свідомості на внутрішні механізми самопізнання, що дозволяє виробити відповідне ставлення до своєї майбутньої професійної діяльності – тобто готовність до мистецької рефлексії.

3. Однією з педагогічних умов, запропонованих для реалізації моделі формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти є актуалізація розвивального середовища закладу вищої освіти, спрямованого на стимулювання творчості майбутніх учителів музичного мистецтва в освітньо-професійній (за характером) і музичній (за змістом) діяльності. На нашу думку, бажано було б ширше розкрити, як ця важлива педагогічна умова була впроваджена в експериментальну роботу з формування готовності майбутніх

учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти.

4. Важливим змістовим наповненням процесу формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти є оцінювання її результатів. Однак, виникає питання, яким чином відбувалося оцінювання результатів цієї діяльності на ціннісно-зумовленому етапі експериментальної роботи з формування позитивного емоційного ставлення майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти та дітей з особливими освітніми потребами.

5. На наш погляд, другий розділ дисертації дещо переобтяжений таблицями та рисунками. Бажано було б деякі з них перенести у додатки.

Ідентичність змісту автореферату та основних положень дисертації.

Дисертація та автореферат написані грамотно й оформлені згідно з вимогами пунктів 9, 11, 13, 14 затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. №567 “Порядку присудження наукових ступенів” (із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України №656 від 19.08.2015). Стиль викладу в них матеріалів дисертаційних досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій доступний для їх сприйняття.

Зміст автореферату повністю ідентичний основним положенням дисертації та достатньою повнотою відбиває її сутність.

Загальний висновок.

Узагальнюючи сказане вище, необхідно зауважити, що рецензована дисертація є самостійним, завершеним науковим дослідженням, у якому представлені нові науково обґрунтовані результати, які свідчать про комплексне вирішення важливої наукової проблеми теорії й методики професійної освіти – підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти. Зміст автореферату та його ключові тези адекватно і з достатньою повнотою відбивають основні положення дисертації. Публікації дисертантки знаходяться в руслі

досліджуваної проблеми і відповідають основним результатам, узагальненням та висновкам, репрезентованим у поданому до захисту дисертаційному дослідженні.

На основі вивчення поданої роботи можна дійти висновку, що дисертація Поліхроніди Аглаї Григорівни «Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти» є цілісною, завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагомим теоретичне й прикладне значення для розвитку педагогічної науки, заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам до оформлення дисертацій і авторефератів дисертацій (пп. 9, 10, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 року зі змінами та доповненнями згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р.), а її автор заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії та методики
музичної освіти, хорового співу і диригування
факультету мистецтв імені А. Авдієвського
НПУ імені М. П. Драгоманова

А.В. Козир

